Velkahaukat

Suomalaiset toivovat jatkoa leikkauksille eivätkä innostu veronkiristyksistä

Sami Metelinen
Toimituspäällikkö, EVA

sami.metelinen@eva.fi
@SamiMetelinen
www.eva.fi

Emmiliina Kujanpää
Johtava veroasiantuntija, EVA

emmiliina.kujanpaa@eva.fi
@KEmmiliina
www.eva.fi

- Suomalaisista 72 prosenttia katsoo, että julkisen talouden tasapainottamista pitää jatkaa heti vuoden 2027 eduskuntavaalien jälkeen. Vain kymmenesosa vastustaa sopeutuksen jatkamista.

- Menoleikkauksia sopeutuksen keinona kannattaa 61 prosenttia suomalaisista, veronkiristyksiä 38 prosenttia. Veronkiristysten vastustajia on enemmän (45 %) kuin niiden kannattajia.

- Kansalaisista 65 prosenttia arvioi, ettei maan päättäjillä lopulta ole kykyä saada valtionvelkaa kuriin ilman ulkopuolista pakkoa. Lisäksi 63 prosenttia epäilee, ettei mikään hallitus kykene toteuttamaan seuraavalle vaalikaudelle arvioitua 8–11 miljardin euron sopeutusta.

- Vain 37 prosenttia suomalaisista hyväksyisi velan nopean kuriin saamisen riippumatta siitä aiheutuvista hyvinvoinnin ja etuuksien leikkauksista. Hyvinvointivaltiota pitää edelleen hintansa arvoisena 64 prosenttia suomalaisista.

Puolueet valmistautuvat kevään 2027 eduskuntavaaleihin laatimalla listoja sopeutustoimista. Taustalla on syksyllä 2025 solmittu sopimus niin sanotusta velkajarrusta, jossa kaikki puolueet vasemmistoliittoa lukuun ottamatta sopivat vaalikaudet ylittävästä sopeutustavoitteesta.[1] Valtiovarainministeriön arvion mukaan tavoitteen saavuttaminen edellyttää seuraavalla vaalikaudella noin 8–11 miljardin euron sopeutusta.[2]

Julkisen talouden tasapainottaminen on yksi tulevien eduskuntavaalien keskeisimmistä teemoista. Myös Petteri Orpon hallituksen keskeisenä tavoitteena on ollut julkisen talouden velkaantumisen pysäyttäminen. Hallitus päätti vaalikauden aikana noin 10 miljardin euron sopeutuskokonaisuudesta, joka koostuu hallitusohjelman kuuden miljardin euron toimista, kevään 2024 noin kolmen miljardin euron lisäsopeutuksesta sekä syksyllä 2025 päätetystä noin miljardin euron kokonaisuudesta.[3]

Orpon hallituksen toimet eivät kuitenkaan riitä velkaantumisen pysäyttämiseen. Valtiontalouden tarkastusviraston arvion mukaan hallituksen päättämien sopeutustoimien julkista taloutta vahvistava nettovaikutus jää noin 6,5 miljardiin euroon vuoden 2027 tasolla, kun huomioon otetaan myös julkista taloutta heikentävät päätökset. Jos laskelmasta poistetaan epävarmoina pidetyt työllisyystoimien noin kahden miljardin euron vaikutukset ja hyvinvointialueiden noin miljardin euron säästötavoite, vaikutus supistuu noin 3,5 miljardiin euroon.[4]

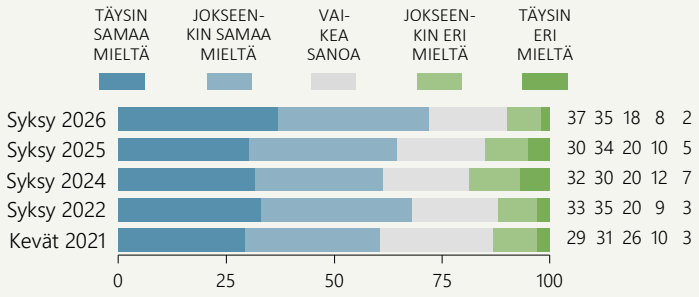
Valtiovarainministeriön syyskuussa 2026 julkaistun ennusteen mukaan julkisen talouden alijäämä on tänä vuonna 4,2 prosenttia suhteessa bruttokansantuotteeseen ja kasvaa vuonna 2027 noin 4,5 prosenttiin. Julkinen velka kohoaa tänä vuonna 90 prosenttiin suhteessa bruttokansantuotteeseen ja lähestyy 98 prosenttia vuoteen 2030 mennessä.[5]

Suomalaisten velkaantumishuoli ei osoita syksyn 2026 Arvo- ja asennetutkimuksessa hellittämisen merkkejä, pikemminkin päinvastoin: sopeutukselle löytyy nyt enemmän kannatusta kuin vuosi sitten.

Lähes kolme neljästä (72 %) on sitä mieltä, että julkisen talouden tasapainotustoimia pitää jatkaa heti ensi kevään eduskuntavaalien jälkeen (Kuvio 1). Vain kymmenesosa (10 %) vastustaa sopeutuksen jatkamista.

Vaade julkisen talouden tasapainotustoimien jatkamisesta on vahvistunut edellisestä syksyn 2025 kyselystä[6] kahdeksan prosenttiyksikköä. Tuolloin kysyttiin tasapainotustoimien jatkamisesta tällä vaalikaudella, nyt katse on suunnattu vaalien jälkeiseen aikaan. Sama kysymysasettelu on esitetty vaalikauden tilanteeseen sopivalla muotoilulla[7] keväästä 2021 lähtien, ja nyt tasapainotusta vaativien osuus on korkeimmillaan mittaushistorian aikana.

Kuvio 1. "Julkisen talouden tasapainotustoimia pitää jatkaa heti ensi kevään eduskuntavaalien jälkeen" (%)

Sopeutuksen jatkamista kannattaa kokoomuksen (93 %), perussuomalaisten (88 %) ja keskustan (81 %) äänestäjien lisäksi enemmistöt myös vihreiden (66 %), SDP:n (60 %) ja vasemmistoliiton (56 %) kannattajista. Näkemys julkisen talouden tasapainottamisen tarpeesta on vahvistunut erityisesti vasemmistoliiton kannattajien keskuudessa (+30 %-yks.), mutta myös SDP:n äänestäjät ovat nyt vuodentakaista valmiimpia (+10 %-yks.) tasapainottamisen jatkamiseen.

Huoli velkaantumisesta yhdistää siis suomalaisia varsin laajasti. Vaikka suomalaiset nostavat nyt työllisyyden hoitamisen sekä terveydenhuollon ja ikääntyneiden hoivan vaalien alla keskeisimmiksi lisäpainotusta edellyttäviksi painopistealueiksi[8], huoli velkaantumisesta ei ota laantuakseen.

Taustalla vaikuttaa huoli velkaantumisen aiheuttamien ongelmien kasaantumisesta tulevaisuudessa. Kasvava velka aiheuttaa yhä suurempia korkomenoja ja samaan aikaan ikäsidonnaiset menot kasvavat väestön ikääntyessä. Selvä enemmistö suomalaisista (69 %) katsookin, että Suomi elää nykyisin liikaa velaksi ja joutuu sen seurauksena vielä suurten ongelmien eteen (Kuvio 2). Vain 11 prosenttia ei näe Suomen joutuvan liian velkaantumisen takia suurten ongelmien eteen.

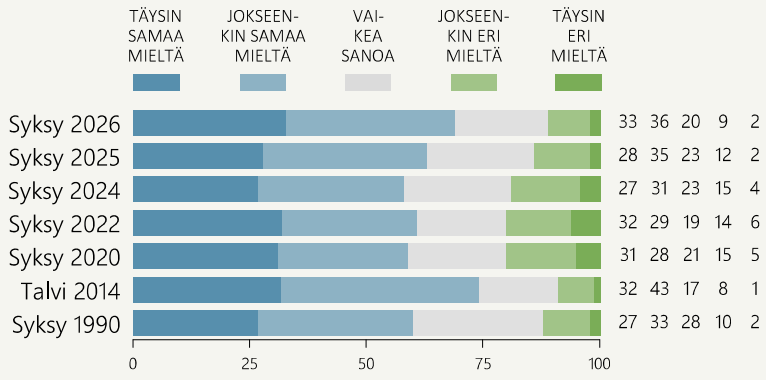
Velkaantumisen vain jatkuttua Petteri Orpon hallituskaudella velkaantumishuoli on kasvanut ja lähestyy nyt mittaushistorian huippulukemaa talvelta 2014, jolloin Jyrki Kataisen hallituskaudella velkaantuminen kääntyi eurokriisin oloissa uudelleen kasvuun finanssikriisin jälkeisen lyhyen taloudellisen toipumisen jälkeen.

> Kansa ei usko päättäjien kykyyn.

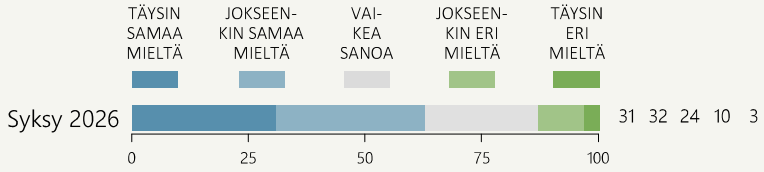
Huoli velkaantumisen tulevaisuudessa aiheuttamista ongelmista jaetaan kaikissa väestöryhmissä, joskin hallituspuolueiden äänestäjien kohdalla huolestuneiden osuus on selvästi suurempi kuin keskeisten oppositiopuolueiden äänestäjillä (ks. Kuvioliite). Tietynlaisesta epätoivosta velkaantumisongelman suhteen kielii se, että selvän enemmistön (63 %) mielestä seuraavalle hallituskaudelle määritelty julkisen talouden 8–11 miljardin euron sopeutustarve on niin suuri, ettei mikään hallitus kykene sitä toteuttamaan (Kuvio 3). Vain 13 prosenttia on väitteen kanssa eri mieltä eli pitää sopeutustavoitetta toteuttamiskelpoisena.

Luottamus seuraavan hallituksen kykyyn sopeuttaa taloutta velkajarrun määrittelemissä puitteissa vaihtelee nykyisiä hallitus- ja oppositiopuolueita äänestävien välillä (ks.

Kuvio 2. ”Suomi elää nykyisin liikaa velaksi ja joutuu sen seurauksena vielä suurten ongelmien eteen” (%)

Kuvio 3. ”Seuraavalle hallituskaudelle määritelty julkisen talouden 8–11 miljardin euron sopeutustarve on niin suuri, ettei mikään hallitus kykene sitä toteuttamaan” (%)

Kuvioliite). Epäileväisimpiä ovat mielipidemittauksia johtavan SDP:n ja kannatustaan gallupeissa tuntuvasti nostaneen vasemmistoliiton kannattajaryhmät, joista kummassakin kolme neljäsosaa (76 %) pitää sopeutustarvetta liian suurena saavutettavaksi.

Kyseessä on mielenkiintoinen jännite sikäli, että SDP on ilmaissut sitoutuneensa 8–11 miljardin euron sopeutustarpeeseen siinä missä vasemmistoliitto on ainoana eduskuntapuolueena avoimesti kyseenalaistanut sopeutuksen kokoluokan, eikä ole sitoutunut velkajarruun. Juuri tämä vasemmistoäänestäjien epäusko saattaa olla keskeinen moottori, joka tällä hetkellä ruokkii vasemmistoliiton kannatuksen nousua.

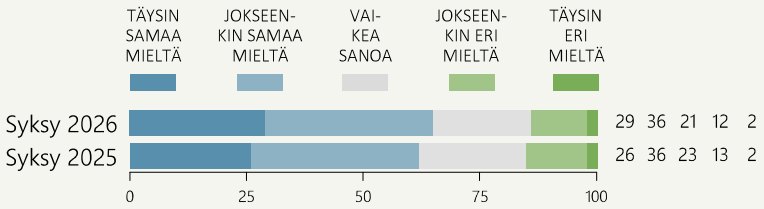
Huomionarvoista on, etteivät myöskään keskustan (64 %) ja vihreiden (62 %) äänestäjät usko minkään hallituksen kykenevän 8–11 miljardin euron kokoluokan säästöihin. Epäluulo velkajarrun mukaisten säästöjen toteutumiseen on melko suurta jopa hallituksen pääpuolueiden kannattajissa. Kokoomuksen äänestäjistä 44 prosenttia pitää sopeutustavoitetta liian suurena toteutettavaksi ja vain 21 prosenttia uskoo sen olevan realistinen. Perussuomalaisten äänestäjistä puolet (49 %) suhtautuu sopeutustavoitteeseen skeptisesti, mutta toisaalta 30 prosenttia heistä uskoo tavoitteen olevan saavutettavissa.

Velkaantumistavoitteen karkaamista ja pettymystä Orpon hallituksen saavutuksiin velkaantumisen hillitsemisessä alleviivaa se, että kaksi kolmasosaa (65 %) suomalaisista ei usko, että maamme päättäjillä on ylipäänsä kykyä saada valtionvelka kuriin ennen kuin vasta ulkopuolisen pakon edessä (Kuvio 4). Päättäjien kykyyn saada valtionvelka kuriin uskoo vain 14 prosenttia.

Epäusko päättäjien kykyyn taittaa velkaantuminen on jopa vahvistunut hieman (+ 3 %-yks) vuodentakaiseen mittaukseen nähden, ja se jaetaan kaikissa puolueiden äänestäjäryhmissä. Muista väestöryhmistä erottuvat pienimmillä, alle 4 000 asukkaan paikkakunnilla asuvat, joista peräti 90 prosenttia on menettänyt toivonsa päättäjien kykyyn saada valtionvelka kuriin (ks. Kuvioliite).

EU:n neuvosto käynnistikin tammikuussa 2026 Suomea koskevan niin sanotun liiallisen alijäämän menettelyn.[9] Suomi on aiemminkin, vuonna 2010, ollut liiallisen alijää-

Kuvio 4. ”En usko, että maamme päättäjillä on kykyä saada valtionvelka kuriin ennen kuin vasta ulkopuolisen pakon edessä” (%)

män menettelyssä, eikä se itsessään vielä tarkoita ulkopuolista pakkoa Suomen sopeutustoimiin. Jos Suomi ei noudata EU:n komission määrittämää korjaavaa nettomenopolkua, sitä saattavat kohdata sanktiot.

Suomalaisilla lienee muistissaan, miten eurokriisin aikaan 2010-luvun alkupuolella Kreikalle, Irlannille, Portugalille ja Kyprokselle määriteltiin hätälainaohjelmia niiden lainansaannin vaikeuduttua markkinoilta ja niin sanottu troikka saapui maihin määrittelemään, minkälaisiin säästöohjelmiin maiden olisi suostuttava hätälainojen ehtoina. Troikka koostui EU:n komission, Euroopan keskuspankin ja Kansainvälisen valuuttarahaston IMF:n edustajista.

> Eurokriisi on muistissa.

Suomi on kuitenkin toistaiseksi vielä kaukana tällaisesta tilanteesta, koska tuolloisten kriisimaiden hätälainan tarve ilmeni niiden 10-vuotisten valtionlainojen korkojen noustua reilusti yli 10 prosentin tason ja Kreikan tapauksessa vielä huomattavasti tätä korkeammiksi. Suomen vastaavien lainojen korko on tällä hetkellä reilut 3,6 prosenttia.

Leikkauksia halutaan jatkaa

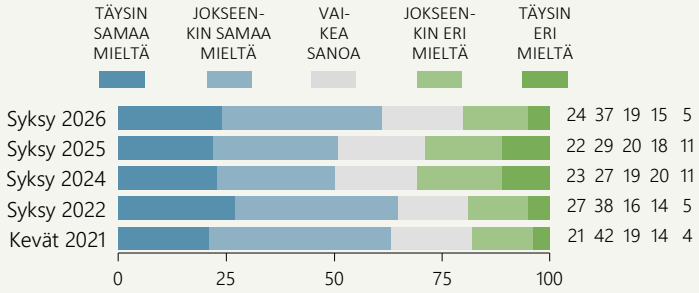
Huolimatta suomalaisten kasvavasta epäluottamuksesta poliittisten päättäjien kykyyn saada valtion velkaantuminen kuriin Euroopan opetukset on selvästi otettu varoituksena, sillä tahtoa omin päätöksin tehtävään sopeutuksen jatkamiseen on edelleen. Huolimatta Orpon hallituksen arvostelua osakseen saamista laaja-alaisista leikkauksista selvä enemmistö (61 %) suomalaisista on sitä mieltä, että julkista taloutta tulee tasapainottaa menoja leikkaamalla (Kuvio 5). Vain viidesosa (20 %) torjuu talouden tasapainottamisen menoja leikkaamalla.

Vuodentakaiseen mittaukseen verrattuna menojen leikkaamista julkisen talouden sopeuttamisessa painottavien osuus on kasvanut peräti kymmenen prosenttiyksikköä ja on nyt likimain samalla tasolla kuin Sanna Marinin hallituksen loppukaudella.

Orpon aloitettua pääministerinä suomalaisten valmius tasapainottaa taloutta menoja leikkaamalla vaimeni vahvistuakseen nyt uudelleen. Ilmeinen syy leikkauslinjan jatkon hyväksynnän kasvulle piilee keskustelussa velkajarrusta ja kaikkien puolueiden sitoutumisessa siihen vasemmistoliittoa lukuun ottamatta. Eduskuntavaalien lähestyessä julkisen talouden tasapainottaminen ja eri puolueiden säästölistat ovat olleet keskeisin julkisuudessa esillä ollut politiikan substanssiaihe, joten politiikan uutisia seuraava suomalainen ei ole voinut välttyä pohtimasta omaa näkemystään suhteessa leikkauksiin.

Tämä näkyy myös eri puolueiden kannattajaryhmien asenteissa leikkauksiin ja erityisesti näissä ryhmissä tapahtuneissa asennemuutoksissa vuodentakaiseen mittaukseen nähden. Suurinta valmiutta menojen leik-

Kuvio 5. ”Julkista taloutta tulee tasapainottaa menoja leikkaamalla” (%)

kaamisen linjalle on odotetusti porvaripuolueiden kannattajilla. Kokoomuksen äänestäjistä 89 prosenttia, perussuomalaisten äänestäjistä 86 prosenttia ja keskustan äänestäjistä 78 prosenttia tasapainottaisi julkista taloutta menoja leikkaamalla. Kokoomuksen ja perussuomalaisten kohdalla näkemykset ovat vahvistuneet vuodentakaisesta hieman, mutta keskustan äänestäjien kohdalla leikkauslinjan valitsevien osuus on kasvanut peräti 24 prosenttiyksikköä (ks. Kuvioliite).[10]

Merkittävä muutos havaitaan myös vihreiden kannattajien kohdalla, joiden enemmistö (53 %) kannattaa nyt talouden tasapainottamista menoleikkauksin, mikä on niin ikään 24 prosenttiyksikköä enemmän kuin vuosi sitten. SDP:n äänestäjien kohdalla menoleikkaukset valitsevien osuus on kasvanut hieman (+7 %-yks) 39 prosenttiin. Vasemmistoliiton äänestäjistä leikkauksia käyttäisi vain 29 prosenttia, mutta osuus on kasvanut tuntuvasti (+14 %-yks.). Vasemmistoliitto on julkisuudessa profiloitunut etenkin veronkiristyksiä esittämällä, joten muutosta on pidettävä huomionarvoisena. Kyse voi olla siitä, että vasemmistoliittokin on aktiivisesti osallistunut julkisen talouden tasapainottamista koskevaan keskusteluun huolimatta velkajarrusopimuksesta pois jäämisestä. Vasemmistoliiton kannatus on myös kasvanut vuoden aikana selvästi, jolloin äänestäjiksi on saattanut siirtyä sellaisia, joilla on suopeampi suhtautuminen menoleikkauksille.

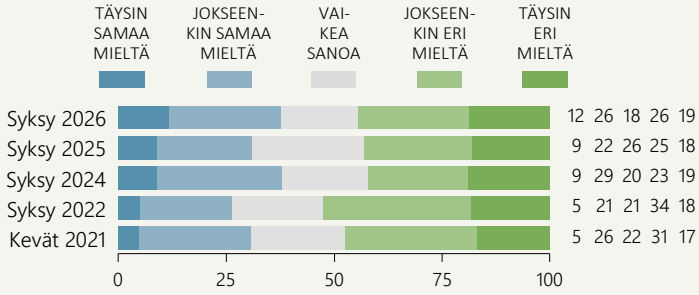
Vasemmistopuolueiden äänestäjät kuitenkin suosivat selvästi menoleikkauksia enemmän veronkiristyksiä. Näin ei kuitenkaan ole koko väestön tasolla, sillä vain 38 prosenttia suomalaisista on sitä mieltä, että julkista taloutta tulee tasapainottaa verotusta kiristämällä (Kuvio 6). Suurempi osuus (45 %) torjuu verojen kiristämisen.

Veronkiristykset valitsevien osuus on kasvanut vuodentakaisesta seitsemän prosenttiyksikköä ja on nyt samalla tasolla kuin Orpon hallituksen alkukaudella syksyllä 2024. Veronkiristysten suosion kasvu selittyy pääosin sillä, että nyt vuodentakaista suurempi osuus vasemmistopuolueiden äänestäjistä valitsee veronkiristykset osaksi tasapainotustoimia.

Hallituspuolueista kokoomuksen (14 %) ja perussuomalaisten (19 %) äänestäjistä vain pienehkö osuus hyväksyy verojen kiristämisen osana sopeutusta. Keskustan äänestäjistä vajaa puolet (46 %) käyttäisi veronkiristyksiä, mikä on kuitenkin selvästi vähemmän kuin menoleikkaukset hyväksyvien osuus. Vihreiden kannattajat jäävät ainoaksi äänestäjäryhmäksi, jossa enemmistö hyväksyy sekä menoleikkaukset että veronkiristykset (62 %).

SDP:n äänestäjistä verojen kiristykset osana sopeuttamista hyväksyy enemmistö (55 %) eli suurempi osa kuin menoleikkaukset. Veronkiristykset valitsevien osuus on SDP:n äänestäjissä kasvanut 13 prosenttiyksikköä vuodentakaiseen nähden. Vasemmistolii-

Kuvio 6. ”Julkista taloutta tulee tasapainottaa verotusta kiristämällä” (%)

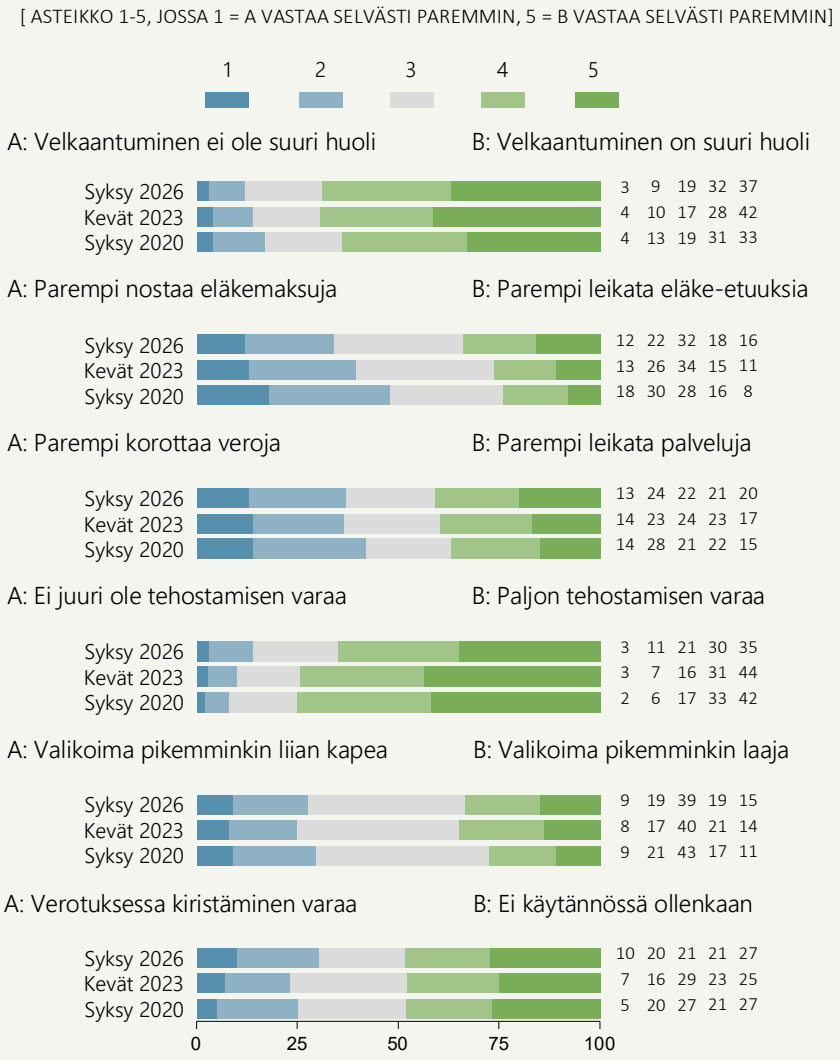

ton äänestäjistä peräti kolme neljästä (75 %) ottaisi veronkiristykset osaksi julkisen talouden sopeuttamista, ja osuus on kasvanut 13 prosenttiyksikköä. Tämä on ymmärrettävää ottaen huomioon, että vasemmistoliitto on esittänyt tuntuvia veronkiristyksiä julkisen talouden sopeuttamiseksi (ks. Kuvioliite).

Eläkeleikkausten hyväksyttävyys kasvussa

Suomalaisten kokonaisnäkemys julkisen talouden tasapainotustoimien jatkamistarpeesta näyttää olevan siis varsin yhtenäinen, mutta odotetusti näkemykset eriytyvät oikeisto- ja vasemmistoäänestäjien kesken siinä, painotetaanko sopeutuksena menoleikkauksia vai veronkiristyksiä. Tarkempi kuva suomalaisten näkemyksistä saadaan, kun tarkastellaan väitepareja suhtautumisesta tasapainotusta koskeviin väittämiin. Vastaajia pyydettiin valitsemaan kuuden väittämäparin kohdalla, kumpi vastausvaihtoehto vastaa paremmin omaa käsitystä (Kuvio 7).[11] Vastaava kysymysmuotoilu on toistettu osana EVAn Arvo- ja asennetutkimusta kaksi kertaa

Kuvio 7. Julkisen talouden tasapainottamista koskevien väiteparien arviointi: Kumpi väitteistä (A vai B) vastaa paremmin omaa näkemystä (väittämätekstit pelkistetty, %)

aiemminkin, mikä mahdollistaa myös suhtautumismuutosten tarkastelemisen.

Yli kaksi kolmesta (69 %) pitää julkisen talouden nopeaa velkaantumista suurena huolena, koska tuleville sukupolville jää velasta kohtuuton lasku. Vain 12 prosenttia ei pidä velkaantumista suurena huolena arvioiden, että tulevat sukupolvet kykenevät hoitamaan velan. Velkaantumisesta huolestuneiden osuus on pysynyt lähes ennallaan verrattuna edelliseen, kevään 2023 mittauskertaan nähden, ja se vahvistaa havainnon suomalaisten jakamasta velkahuolesta (Kuvio 2 edellä). Kuuden suurimman eduskuntapuolueen kannattajista ainoastaan vasemmistoliiton äänestäjät suhtautuvat huolen todellisuuteen hieman muita epäilevämmin. Heistä 31 prosenttia ei pidä velkaantumista suurena huolena ja 42 prosenttia pitää (ks. Kuvioliite).

Asenteet muuttuvat kuitenkin varautuneemmiksi, kun katse käännetään velkahuolesta sopeutuksiin. Yksi laajasti keskustelua herättäneistä säästötoimista ovat eläkkeisiin kohdistuneet säästöt, joita muun muassa EVA[12] ja valtiovarainministeriö[13] ovat pitäneet esillä.

Jos eläkejärjestelmän rahoitus lähivuosina tiukkenee, kolmasosa (34 %) suomalaisista nostaisi mieluummin eläkemaksuja kuin leikkaisi eläke-etuuksia. Täsmälleen yhtä suuri (34 %) osuus leikkaisi mieluummin eläke-etuuksia kuin korottaisi eläkemaksuja. Kolmannes (32 %) ei asetu kummankaan vaihtoehdon kannalle.

Eläkemaksujen nostamisen valitsevien osuus on kuitenkin jokaisella mittauskerralla vähentynyt ja vastaavasti eläke-etuuksien leikkaamisen kannalle asettuvien osuus on kasvanut. Tulokset ovat linjassa keväällä 2025 Arvoja asennetutkimuksessa kysyttyjen eläkeleikkausnäkemysten kanssa myös siltä osin, että nuoremmat ikäluokat ovat ikääntyneempiä valmiimpia eläkeleikkauksiin (ks. Kuvioliite).[14]

Verotus on poliittinen vedenjakaja

Kun suomalaiset joutuvat valitsemaan veronkorotusten ja julkisten palveluiden sekä tulonsiirtojen leikkaamisen välillä, mielipiteet jakautuvat lähes tasan. Palveluiden ja tulonsiirtojen leikkaamista pitää parempana vaihtoehtona 41 prosenttia ja veronkorotuksia 37 prosenttia. Vuonna 2020 veronkorotukset saivat vielä hieman enemmän kannatusta kuin leikkaukset, mutta vuosina 2023 ja 2026 asetelma on ollut päinvastainen.

Puolueiden äänestäjäryhmien jakolinja on tässä kysymyksessä jyrkkä. Kokoomuksen ja perussuomalaisten kannattajista 71 prosenttia valitsisi mieluummin palveluiden ja tulonsiirtojen leikkaamisen kuin veronkorotukset. Vasemmistoliiton kannattajista 80 prosenttia ja SDP:n kannattajista 66 prosenttia valitsisi veronkorotukset. Vihreiden kannattajista veronkorotuksia suosii 55 prosenttia. Keskustan kannattajat ovat lähimpänä koko väestön keskimääräistä näkemystä: 40 prosenttia valitsisi leikkaukset ja 36 prosenttia veronkorotukset. Tulokset ovat linjassa kuvioiden 5 ja 6 veronkorotuksia ja leikkauksia koskevien tulosten kanssa, mutta tarkentavat asetelmaa siltä osin, että valintatilanteessa vasemmistopuolueita äänestävien vaakakuppi kallistuu selvästi veronkiristysten puoleen, mikä selittää näkemysten tasaisen jakautumisen koko väestön tasolla.

Myös sukupuolten väliset erot ovat huomattavia. Miehistä 52 prosenttia valitsisi mieluummin palveluiden ja tulonsiirtojen leikkaamisen ja 29 prosenttia veronkorotukset. Naisista puolestaan 45 prosenttia valitsisi veronkorotukset ja vain 29 prosenttia leikkaukset. Sukupuolten välisissä näkemyseroissa korostuu todennäköisesti se, että verorahoituksesta riippuvaiset julkiset hyvinvointialat ovat hyvin naispainotteisia.

Väittämäparit paljastavat myös keskeisen syyn sille, miksi veronkiristysten suosio

jää menoleikkauksia vähäisemmäksi. Lähes puolet (48 %) katsoo, ettei Suomessa ole yleisesti ottaen käytännössä lainkaan verotuksen kiristämisen varaa. Kolme kymmenestä (30 %) arvioi, että kiristämisen varaa vielä olisi. Veronkiristysvaran olemattomaksi arvioivien osuus on pysynyt täsmälleen samalla tasolla vuosien 2020 ja 2023 mittauksiin verrattuna. Sen sijaan veronkiristysvaraa näkevien osuus on kasvanut seitsemän prosenttiyksikköä vuodesta 2023.

> Veronkiristysvara on vähäisenlainen.

Perussuomalaisten kannattajista 82 prosenttia ja kokoomuksen kannattajista 75 prosenttia arvioi, ettei verotuksessa ole enää kiristämisen varaa. Vasemmistoliiton kannattajista sen sijaan 74 prosenttia, vihreiden kannattajista 51 prosenttia ja SDP:n kannattajista 50 prosenttia katsoo, että veroja voitaisiin vielä kiristää. Keskustan kannattajista 42 prosenttia arvioi kiristämisvaran loppuneen ja 31 prosenttia näkee sitä olevan jäljellä.

Julkisen sektorin tehostaminen houkuttaa

Kun ihmiset laitetaan valitsemaan vaihtoehtojen väliltä, näkemykset odotetusti jakaantuvat vahvasti. Kysytyistä väitepareista selkein tulos saadaan, kun kysytään, onko valtion, hyvinvointialueiden ja kuntien toiminnassa paljon hyödyntämätöntä tehostamisen varaa. Kaksi kolmesta (65 %) arvioi, että tehostamisen varaa on, ja vain 14 prosenttia katsoo, ettei tehostamisen varaa juuri ole.

Käsitys julkisen sektorin tehostamismahdollisuuksista on kuitenkin heikentynyt. Vielä vuosina 2020 ja 2023 peräti kolme neljästä katsoi, että julkisen sektorin toimintaa voitaisiin tehostaa huomattavasti. Nyt osuus on kymmenen prosenttiyksikköä pienempi. Muutokseen lienevät vaikuttaneet kuntien ja hyvinvointialueiden säästöohjelmat, jotka ovat tehneet aiempaa näkyvämmäksi tehostamistoimienkin rajallisuuden.

Tehostamisvaraa näkevät erityisesti yrittäjät ja ammatinharjoittajat (83 %) sekä johtavassa asemassa olevat (85 %). Äänestäjäryhmistä tehostamismahdollisuuksiin uskovat vahvimmin perussuomalaisten (84 %) ja kokoomuksen (77 %) kannattajat. Huomionarvoista on, että myös SDP kannattajien enemmistö (56 %) ja vasemmistoliiton kannattajista puolet (50 %) arvioivat julkisella sektorilla olevan paljon tehostamisen varaa.

Tehostamismahdollisuuksien tunnistaminen ei silti merkitse, että suomalaiset pitäisivät julkisten palveluiden ja toimintojen valikoimaa liian laajana. Vain kolmannes (34 %) katsoo, että julkisten palveluiden ja toimintojen valikoimaa tulisi karsia, kun 28 prosenttia pitää sitä pikemminkin liian kapeana. Suurin ryhmä, 39 prosenttia, sijoittuu näiden näkemysten väliin. Palveluvalikoiman karsimista kannattavien osuus on kasvanut kuusi prosenttiyksikköä vuodesta 2020, mutta pysynyt käytännössä ennallaan vuodesta 2023.

Suhtautuminen julkisten palveluiden karsimiseen jakaa puolueiden kannattajia voimakkaasti. Kokoomuksen ja perussuomalaisten kannattajista 62 prosenttia pitää julkisten palveluiden valikoimaa liian laajana. Vasemmistoliiton kannattajista puolestaan 60 prosenttia katsoo sen olevan liian kapea. SDP:n kannattajista 39 prosenttia haluaisi laajentaa palveluvalikoimaa ja vain 15 prosenttia karsia sitä. Keskustan ja vihreiden kannattajien näkemykset asettuvat lähelle väestön keskimääräisiä näkemyksiä.

Hyvinvointivaltio ei aivan vielä horju

Kysymys palveluiden karsimisesta osuu hyvinvointivaltion ytimeen. Suomalaiset puolueet oikeistoon tai vasemmistoon katsomatta ovat

vuosikaudet vakuutelleet pyrkivänsä säästötoimilla turvaamaan suomalaisen hyvinvointivaltion ja sen palveluiden jatkuvuuden myös tulevaisuudessa. Julkisen talouden ongelmien jatkuessa ja syventyessä yhä polttavammaksi kysymykseksi saattaa muodostua se, missä määrin ja mitä palveluita hyvinvointivaltio kykenee edelleen lähes maksutta kansalaisille tarjoamaan. Suomalaiset alkavat nyt osoittaa merkkejä epäilyksistä sen suhteen, voidaanko nykyisen laajuista hyvinvointivaltiota enää ylläpitää.

Suomalaisista 43 prosenttia on sitä mieltä, että suomalaista hyvinvointivaltiota on pakko leikata, sillä se on kasvanut liian kalliiksi taloutemme kantokykyyn nähden (Kuvio 8). Reilu kolmasosa (35 %) on eri mieltä eli ei katso, että hyvinvointivaltiota pitäisi leikata.

Erityisesti oikeistopuolueiden, kokoomuksen (77 %) ja perussuomalaisten (75 %) selvät enemmistöt katsovat, että hyvinvointivaltiota pitäisi leikata, koska se on kasvanut liian suureksi. Myös suuri joukko (46 %) keskustan äänestäjistä yhtyy näkemykseen. Vasemmistoliiton (77 %) ja SDP:n (54 %) äänestäjien enemmistöt torjuvat näkemyksen ja myös vihreiden äänestäjistä lähes puolet (46 %) ei katso hyvinvointivaltion koon kasvaneen liikaa taloutemme kantokyvyn nähden.

EVAn Arvo- ja asennetutkimuksessa on vuodesta 1992 saakka seurattu suhtautumista hyvinvointivaltion säilyttämisen tärkeyteen. Edelleen lähes kaksi kolmesta (64 %) on sitä mieltä, että suomalainen hyvinvointivaltio on aina hintansa arvoinen, vaikka hyvän sosiaaliturvan ja muiden julkisten palvelujen ylläpitäminen maksaa paljon (Kuvio 9). Vajaa viidesosa (18 %) ei pidä suomalaista hyvinvointivaltiota hintansa arvoisena maksoi mitä maksoi.

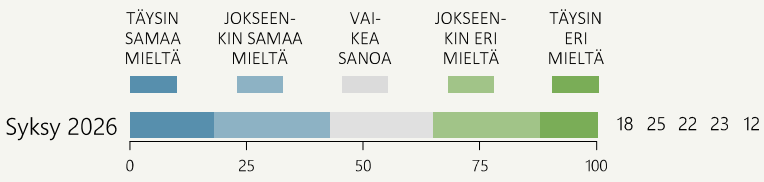
Hyvinvointivaltion ylläpitämiseen sen hinnasta riippumatta kannattavien osuus on nyt kuitenkin pudonnut peräti seitsemän prosenttiyksikköä edellisestä kevään 2026 mittauksesta. Kyse saattaa olla näkemysten kärjistymisestä vaalien lähestyessä, mutta näin matalissa lukemissa hyvinvointivaltion ylläpitäminen ei ole ollut sitten lamavuoden 1992 mittauksen, jolloin Suomen talous oli eksistentiaalisessa kriisissä rahoituksensa suhteen. Toisaalta on syytä huomioida, että näkemykset ovat vaihdelleet vuosien välillä ja selvä enemmistö pitää hyvinvointivaltiota edelleen säilyttämisen arvoisena kustannuksista huolimatta.

> PS:n kannattajat epäilevät hyvinvointivaltiota.

Poliittiset jännitteet näkyvät siinä, että kokoomuksen kannattajista enää puolet (51 %) ja perussuomalaisten kannattajista alle puolet (43 %) pitää hyvinvointivaltiota aina hintansa arvoisena. Vasemmistopuolueiden äänestäjien selvät enemmistöt puolustavat edelleen hyvinvointivaltiota sen hinnasta riippumatta (ks. Kuvioliite).

Vaikka suomalaiset jakavat huolen velkaantumisesta ja ovat laajalti valmiita sopeuttamaan julkista taloutta, tulokset eivät kieli erityisestä hätääntyneestä ja äkillisten ratkaisu-

Kuvio 8. ”Suomalaista hyvinvointivaltiota on pakko leikata, sillä se on kasvanut liian kalliiksi taloutemme kantokykyyn nähden” (%)

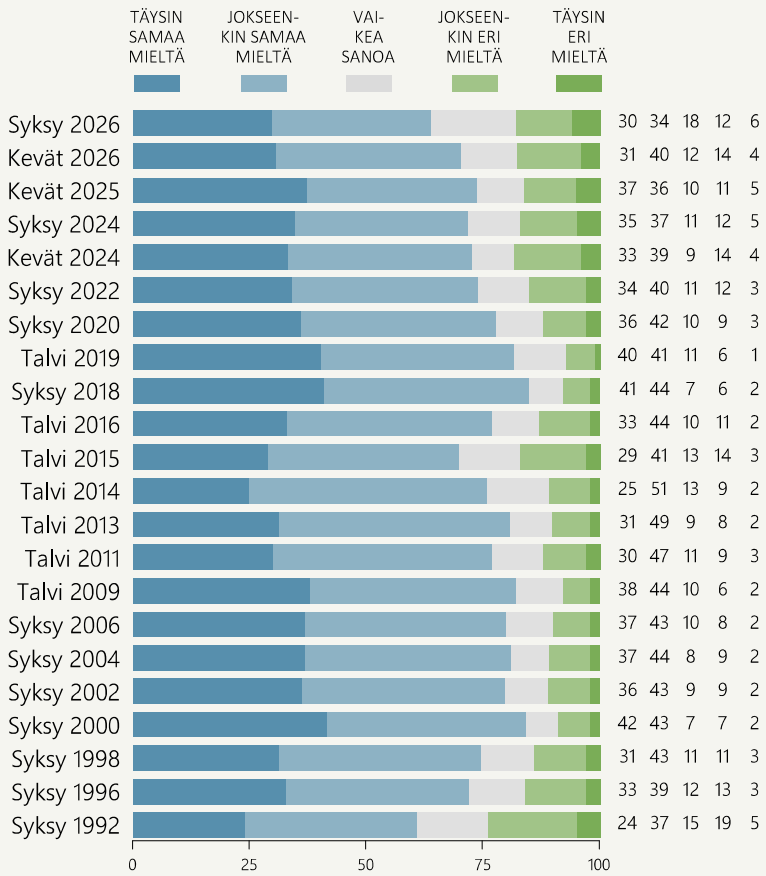
jen tarpeesta. Suomalaisista 37 prosenttia on sitä mieltä, että maamme nopeasti kasvanut valtionvelka on pakko saada pikaisesti kuriin riippumatta siitä, millaisia etujen ja hyvinvoinnin leikkauksia siitä kansalaisille seuraa (Kuvio 10). Toista mieltä on suurempi osuus (45 %), eli heidän mielestään aivan mihin tahansa leikkauksiin ei ole tarpeen vieläkään ryhtyä.

Näkemykset ovat viime vuosina olleet melko lailla samoissa lukemissa, joskin Marinin hallituksen loppukaudella nykyistä suurempi osa ilmaisi valmiutta äkillisiin rajuihin leikkaustoimiin valtion velkaantumisen pysäyttämiseksi. Odotetusti oikeistopuolueiden, kokoomuksen (72 %) ja perussuomalaisten (74 %), äänestäjät olisivat edelleen valmiita mittaviinkin leikkauksiin riippumatta siitä, mitä ne kansalaisille aiheuttavat, ja vasemmistopuolueiden äänestäjien enemmistöt torjuvat tällaisen ajatuksen.

Tietynlaisesta maltillisuudesta ja jatkuvuudesta kielii se, ettei päinvastainenkaan väittämä kerää osakseen enemmistön hyväksyntää. Selvästi alle puolet (41 %) on sitä mieltä, että valtion velkaantumiseen kiinnitetään Suomessa liikaa huomiota, mikä johtaa helposti liiallisiin ja kansalaisten elämää kurjistaviin leikkauksiin (Kuvio 11). Lähes yhtä suuri osuus (38 %) torjuu väittämän eli ei pelkää liiallisia ja kansalaisten elämää kurjistavia leikkauksia.

Näkemykset jakaantuvat vastaajan poliittisen suuntautumisen mukaan kuten edellä. Kevään 2026 Arvo- ja asennetutkimuksessa reilu puolet oli sitä mieltä, että tukien varassa olevien elämisen edellytyksiä on viime vuosina kurjistettu jo kohtuuttomasti.[15] Siihen

Kuvio 9. ”Vaikka hyvän sosiaaliturvan ja muiden julkisten palvelujen ylläpitäminen maksaa paljon, suomalainen hyvinvointivaltio on aina hintansa arvoinen” (%)

nähden on ymmärrettävää, että osa kansalaisista arvottaa leikkauksia sen mukaan, miten ne kohtelevat eri ihmisryhmiä.

Suomen keskeinen ongelma on ollut talouskasvun puute, joka on heikentänyt myös ihmisten työllistymisen edellytyksiä ja siten mahdollisuuksia kohentaa taloudellista asemaansa. Siitä huolimatta suomalaisten näkemys taloudellisesta kasvusta viimekätisenä hyvinvoinnin lähteenä on vuosikausia pysynyt jokseenkin varovaisena.

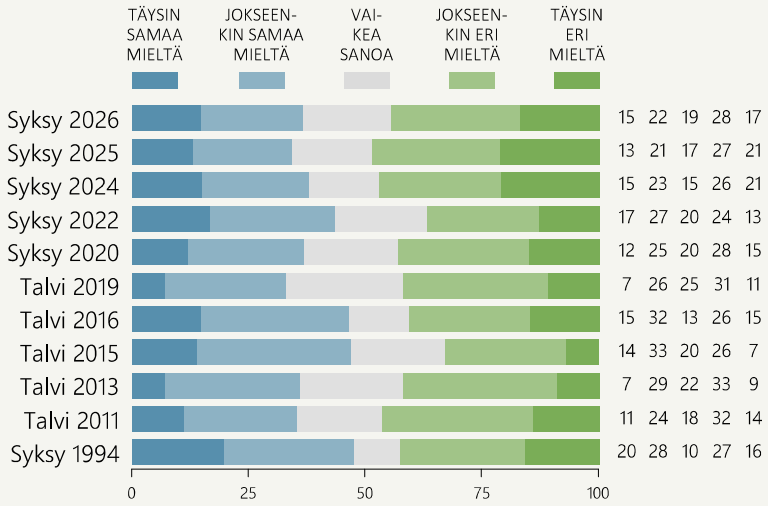
Suomalaisista 41 prosenttia on sitä mieltä, että ihmisten hyvinvoinnin jatkuminen voi perustua vain taloudelliseen kasvuun (Kuvio 12). Yhtä suuri osa (40 %) ei usko talouskasvuun hyvinvoinnin lähteenä.

Talouskasvuun hyvinvoinnin lähteenä luottavat etenkin perussuomalaisten (63 %) ja kokoomuksen (62 %) äänestäjät. Keskustan äänestäjät jakaantuvat kahteen likimain yhtä suureen leiriin, ja vasemmistopuolueiden äänestäjissä talouskasvun epäilijöitä hyvinvoinnin lähteenä on enemmän kuin siihen uskovia.

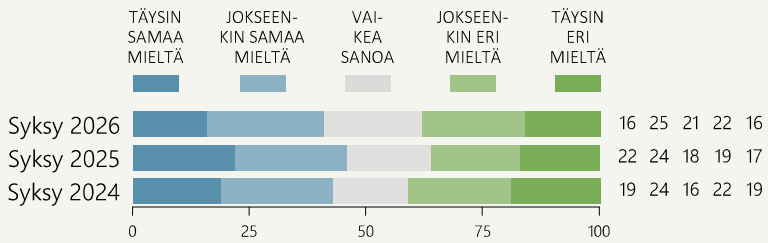
Jakautunut näkemys talouskasvun ja hyvinvoinnin välisestä yhteydestä selittänee myös sitä, että vain 16 prosenttia suomalaisista uskoo nopeutuvan talouskasvun poistavan huolet julkisen talouden kestävyydestä jo lähitulevaisuudessa (Kuvio 13). Enemmistö (59 %) ei usko tähän.

Syksyn 2026 Arvo- ja asennetutkimuksen tulokset piirtävät melko synkän kuvan suomalaisten toivosta tulevaisuuden suhteen kevään 2027 eduskuntavaalien alla.

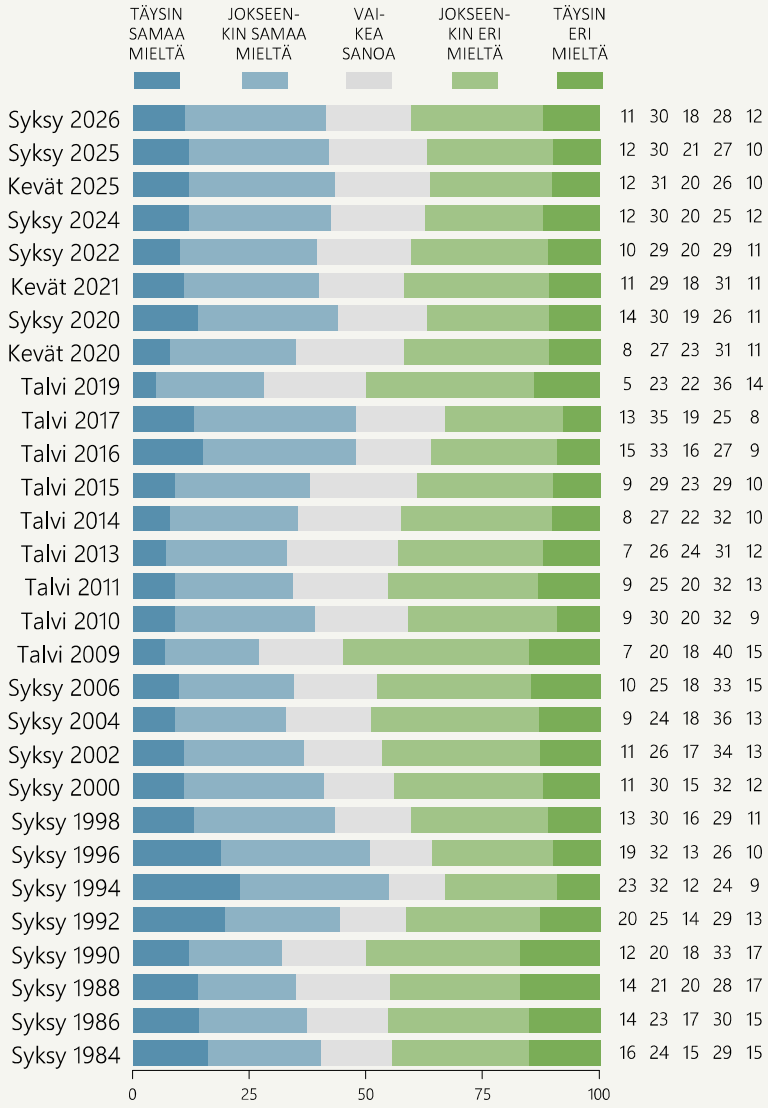
Kuvio 10. ”Maamme nopeasti kasvanut valtionvelka on pakko saada pikaisesti kuriin riippumatta siitä millaisia etujen ja hyvinvoinnin leikkauksia siitä kansalaisille seuraa” (%)

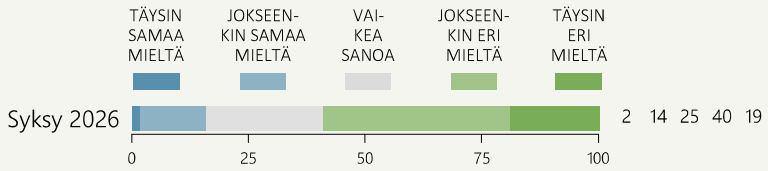
Kuvio 11. ”Valtion velkaantumiseen kiinnitetään Suomessa liikaa huomiota, mikä johtaa helposti liiallisiin ja kansalaisten elämää kurjistaviin leikkauksiin” (%)

Kuvio 12. ”Ihmisten hyvinvoinnin jatkuminen voi perustua vain taloudelliseen kasvuun” (%)

Kuvio 13. ”Uskon nopeutuvan talouskasvun poistavan huolet julkisen talouden kestävyydestä jo lähitulevaisuudessa” (%)

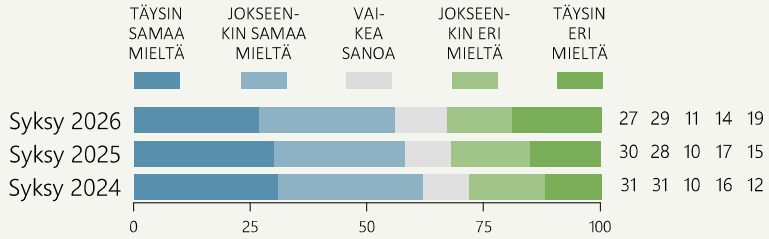
Verotietojen julkisuus hiertää aikaisempaa enemmän

Julkinen keskustelu yksittäisten tulonsaajaryhmien verotaakan kasvattamisesta voi vaikuttaa siihen, miten suomalaiset kokevat omien verotietojensa julkisuuden. Vasemmistoliitto[16] ja SDP[17] ovat esittäneet kiristyksiä hyvätuloisten suomalaisten tuloveroihin. Kokoomus[18] ja perussuomalaiset[19] ovat lisäksi ehdottaneet eläkeläisiin kohdistuvia sopeuttamistoimia, joita valtiovarainministeriön mukaan voidaan toteuttaa veronkiristyksinä.[20]

Suomessa verotiedot ovat julkisia. Niiden vuosittaisen julkaisun yhteydessä yleisön huomio kiinnittyy lähes poikkeuksetta juuri hyvätuloisimpiin suomalaisiin, mutta verotietojen julkisuus mahdollistaa kiinnostuneille myös esimerkiksi naapurin tulojen tarkastelemisen.

Yli puolta suomalaisista (56 %) henkilökohtaisten verotietojen julkisuus ei haittaa (Kuvio 14). Joka kolmas (33 %) kokee kuitenkin omien verotietojensa julkisuuden itselleen haitallisena.

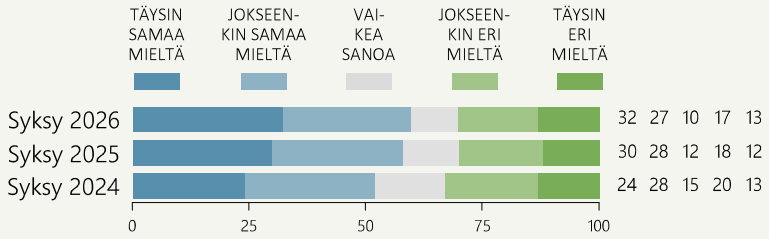
Kuvio 14. "Minua ei haittaa, että henkilökohtaiset verotietoni ovat julkisia" (%)

Selvää haittaa (täysin eri mieltä) henkilökohtaisten verotietojen julkisuudesta kokevien osuus on kasvanut kahdessa vuodessa seitsemän prosenttiyksikköä. Haitat paikantuvat erityisesti johtavassa asemassa oleviin, yrittäjiin ja eläkeläisiin (ks. Kuvioliite). Naisia omien verotietojen julkisuus haittaa enemmän kuin miehiä.

Vaikka enemmistöä omien verotietojen julkisuus ei haittaa, vuosittainen verotietojen julkistaminen on suomalaisten mielestä turha mediakarnevaali, joka palvelee lähinnä kansalaisten tirkistelynhalua (Kuvio 15). Verotietojen julkistamista turhana pitää 59 prosenttia suomalaisista. Eri mieltä verotietojen julkistamisen turhuudesta on 30 prosenttia.

Kuvio 15. "Vuosittainen verotietojen julkistaminen on turha mediakarnevaali, joka palvelee lähinnä kansalaisten tirkistelynhalua" (%)

Viitteet

1 Valtioneuvosto (2026).

2 Valtiovarainministeriö (2026a).

3 Valtiovarainministeriö (2026b).

4 Valtiontalouden tarkastusvirasto (2025).

5 Valtiovarainministeriö (2026c).

6 Metelinen (2025).

7 Syksyllä 2025: Julkisen talouden tasapainotustoimia pitää jatkaa tämän eduskuntavaalikauden aikana, syksyllä 2022: ”Julkisen talouden tasapainotustoimet tulee aloittaa heti ensi kevään eduskuntavaalien jälkeen” ja keväällä 2021: ”Julkisen talouden tasapainotustoimet tulee aloittaa tämän eduskuntavaalikauden aikana”.

8 Haavisto (2026).

9 Euroopan unionin neuvosto (2026).

10 Ks. vertailu julkaisuun Metelinen (2025).

11 Kaikkien väittämäparien tekstit kokonaisuudessaan: Väite A: ”Julkisen talouden nopea velkaantuminen ei ole suuri huoli, sillä tulevat sukupolvet kykenevät kyllä hoitamaan velkaa”.

Väite B: ”Julkisen talouden nopea velkaantuminen on suuri huoli, sillä tuleville sukupolville jää velasta kohtuuton lasku”.

Väite A: ”Jos eläkejärjestelmän rahoitus lähivuosina tiukkenee, on parempi nostaa eläkemaksuja kuin leikata eläke-etuuksia”.

Väite B: ”Jos eläkejärjestelmän rahoitus lähivuosina tiukkenee, on parempi leikata eläke-etuuksia kuin nostaa eläkemaksuja”.

Väite A: ”Jos valtion ja kuntien tulot osoittautuvat riittämättömiksi menojen kattamiseen, on parempi korottaa veroja kuin leikata palveluja ja tulonsiirtoja”.

Väite B: ”Jos valtion ja kuntien tulot osoittautuvat riittämättömiksi menojen kattamiseen, on parempi leikata palveluja ja tulonsiirtoja kuin korottaa veroja”.

Väite A: ”Suomessa valtion, hyvinvointialueiden ja kuntien toiminnassa ei juuri ole tehostamisen varaa, jota voisi hyödyntää”.

Väite B: ”Suomessa valtion, hyvinvointialueiden ja kuntien toiminnassa on paljon tehostamisen varaa, jota tulisi hyödyntää”.

Väite A: ”Julkisten palveluiden ja toimintojen valikoima on nykyisellään pikemmin liian kapea kuin laaja ja sitä tulisi monipuolistaa”.

Väite B: ”Julkisten palveluiden ja toimintojen valikoima on nykyisellään pikemmin liian laaja kuin kapea ja sitä tulisi karsia”.

Väite A: ”Suomessa verotuksessa on yleisesti ottaen vielä kiristämisen varaa”.

Väite B: ”Suomessa verotuksessa ei yleisesti ottaen ole käytännössä ollenkaan kiristämisen varaa”.

12 Pyykkönen (2026).

13 Valtiovarainministeriö (2026d).

14 Metelinen (2026a).

15 Metelinen (2026b).

16 Vasemmistoliitto (2026).

17 SDP (2026).

18 Kokoomus (2026).

19 Perussuomalaiset (2026).

20 Valtiovarainministeriö (2026e).

Lähteet

Euroopan unionin neuvosto (2026). Vakaus- ja kasvusopimus: neuvosto käynnisti Suomea koskevan liiallisen alijäämän menettelyn, Lehdistötiedote, https://www.consilium.europa.eu/fi/press/press-releases/2026/01/20/stability-and-growth-pact-council-opens-excessive-deficit-procedure-for-finland/

Haavisto, I. (2026). Työttömyystalkoot – Seuraavalta hallitukselta halutaan työllisyyttä ja parempia peruspalveluita, EVA Analyysi N:o 175, https://www.eva.fi/blog/2026/11/04/tyottomyystalkoot/

Kokoomus (2026). Jarrua velalle. Kokoomuksen ratkaisut julkisen talouden vahvistamiseksi 2028–2031.

Metelinen, S. (2025). Velkaantumisen pysäyttäminen on suomalaisille entistäkin tärkeämpää – keinoksi valitaan ennemmin leikkaukset kuin veronkiristykset, EVA Artikkeli, https://www.eva.fi/blog/2025/12/30/velkaantumisen-pysayttaminen-on-suomalaisille-entistakin-tarkeampaa-keinoksi-valitaan-ennemmin-leikkaukset-kuin-veronkiristykset/

Metelinen, S. (2026a). Eläkkeiden sukupolvikuilu – Nuoret epäilevät eläkejärjestelmän kestävyyttä – ja ovat valmiita sen uudistamiseen, EVA Analyysi N:o 171, https://www.eva.fi/blog/2026/09/15/elakkeiden-sukupolvikuilu/

Metelinen, S. (2026b). Yhä useamman mielestä maamme on menossa väärään suuntaan – oikeistoäänestäjienkin usko jo koetuksella, EVA Artikkeli, https://www.eva.fi/blog/2026/04/30/yha-useamman-mielesta-maamme-on-menossa-vaaraan-suuntaan/

Perussuomalaiset (2026). Perussuomalaisten 9+1 miljardin sopeutusohjelma 2028–2031.

Pyykkönen, J. (2026). Keskiluokan lompakko – Näin 13 miljardin sopeutus tehdään, EVA Analyysi N:o 163, https://www.eva.fi/blog/2026/04/17/keskiluokan-lompakko/

SDP (2026). SDP:n puheenjohtaja Antti Lindtman: Puolustus on yhteinen asia – myös sen rahoituksen on oltava yhteinen. Tiedote 26.8.2026, https://www.sdp.fi/tiedotteet/sdpn-puheenjohtaja-antti-lindtman-puolustus-on-yhteinen-asia-myos-sen-rahoituksen-on-oltava-yhteinen/

Valtioneuvosto (2026). Julkisen talouden ylivaalikautinen tavoite 2027–2033, Valtioneuvoston julkaisuja 2026:17, https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/items/0eb2dd11-7e93-4ebb-bcd2-9a65fe619db2

Valtiontalouden tarkastusvirasto (2025). Finanssipolitiikan valvonnan raportti, https://vtv.fi/raportti/finanssipolitiikan-valvonnan-raportti-2025/

Valtiovarainministeriö (2026a). Budjettipäällikkö Mika Niemelä: Seuraavan vaalikauden sopeutustavoite on vaativa mutta täysin mahdollinen saavuttaa, Kolumni, https://vm.fi/-/seuraavan-vaalikauden-sopeutustavoite-on-vaativa-mutta-taysin-mahdollinen-saavuttaa

Valtiovarainministeriö (2026b). Hallituksen esitys valtion talousarvioksi vuodelle 2027, https://budjetti.vm.fi/sisalto.jsp?lang=fi&maindoc=%2F2027%2Ftae%2FhallituksenEsitys%2FhallituksenEsitys.xml&opennode=0%3A1%3A3%3A13%3A&year=2027

Valtiovarainministeriö (2026c). Taloudellinen katsaus, syksy 2026: Talouskasvu nopeutuu, mutta julkisen talouden alijäämä pysyy syvänä, Tiedote, https://valtioneuvosto.fi/-/10623/talouskasvu-nopeutuu-mutta-julkisen-talouden-alijaama-pysyy-syvana

Valtiovarainiministeriö (2026d). Julkisen talouden meno- ja rakennekartoitus, Valtiovarainministeriön julkaisuja 2026:44, https://vm.fi/meno-ja-rakennekartoitus#/

Valtiovarainministeriö (2026e). Verokartoitus 2026, Valtiovarainministeriön julkaisuja 2026:48, https://vm.fi/verokartoitus#/

Vasemmistoliitto (2026). Vasemmistoliiton ratkaisuja julkisen talouden tasapainottamiseen, https://vasemmisto.fi/artikkelit/vasemmistoliiton-ratkaisuja-julkisen-talouden-tasapainottamiseen/

Näin kysely tehtiin

Tulokset perustuvat 2 020 henkilön antamiin vastauksiin. Tulosten virhemarginaali on koko väestön tasolla 2–3 prosenttiyksikköä kumpaankin suuntaan. Tiedot kerättiin 8.9.–22.9.2026. Vastaajat edustavat koko maan 18–79-vuotiasta väestöä (pl. Ahvenanmaa). Aineisto on kerätty Taloustutkimus Oy:n internetpaneelissa, josta tutkimusotos on muodostettu ositetulla satunnaisotannalla. Aineisto on painotettu edustamaan väestöä iän, sukupuolen, asuinalueen, koulutuksen, ammatin tai aseman, toimialan ja puoluekannatuksen mukaan. Aineiston tilastollisen analyysin ja tulosgrafiikan on tehnyt Pentti Kiljunen (Yhdyskuntatutkimus Oy).

Elinkeinoelämän valtuuskunta

Elinkeinoelämän valtuuskunta EVA on elinkeinoelämän ajatuspaja, jonka tavoitteena on edistää yhteiskunnan pitkän aikavälin menestystä.

EVA toimii elinkeinoelämän ja yhteiskunnan vaikuttajien kohtaamispaikkana.

EVA tuottaa tietoa ja uusia näkökulmia julkiseen keskusteluun.

EVA Analyysit ottavat kantaa ajankohtaisiin kysymyksiin ja tarjoavat ratkaisuja yhteiskunnallisiin ongelmiin.

Analyysit löytyvät EVAn kotisivuilta www.eva.fi.

ISSN 2342-0774 (Painettu) ISSN 2342-0782 (PDF)